

Полтава, 2017. № 1 (11). С. 268–279.

2. Мельничук М.М. Становлення індивідуальності особистості в контексті міфів та символів культури. *Психологія і особистість*. Науковий журнал. Полтава, 2018. № 2 (12). С. 51–63.

Микитіна К.,
здобувач вищої освіти,
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»;
Костюк О.,
кандидат філософських наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри дизайну,
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»
(м. Полтава)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ В СВІТОВІЙ КУЛЬТУРІ

У культурному та мистецькому розвитку України, завжди важливу роль відіграло мистецтво графіки. Від початку ХХ ст. графіка в Україні, на відмінно від попередніх століть, стає одним із провідних напрямів в образотворчому мистецтві. У цей період відбулося поживлення національно-визвольного руху, яке значною мірою вплинуло на образотворче мистецтво. Митці розширили тематичну спрямованість творів, змінили підходи до відображення дійсності у художньому та змістовному вираженні. Майже всі вони пройшли через палке захоплення творами народного мистецтва, що зумовило певні національні відмінності графічного мистецтва [3].

Незворотність глобалізаційного процесу, що призводить до загальної культурної уніфікації, нівеляції національної своєрідності, загрози маргіналізації, вимагає осмислення. Глобальні зміни відбуваються сьогодні на всіх рівнях життя, однак найяскравіші й найвідчутніші вони у сфері візуальної комунікації, яка набуває ознак формотворчої структури сприйняття буття. Засоби масової комунікації стали не тільки основним каналом отримання інформації, способом залучення людини до світу та його подій, а й важливим

чинником, що трансформує всю систему духовного виробництва [1].

Графічний дизайн – унікальне мистецтво, яке знаходиться одночасно у двох вимірах: образотворчості і проєктності (художньому й раціональному). Сьогодні воно «організує простір і час у системі комунікації, стає надкомунікацією», візуальною мовою інформаційного суспільства [1]. Графіка присутня буквально у всьому: книгах, дорожніх знаках, рекламних оголошеннях, на упаковках різноманітних товарів. Від часів зародження графічного дизайну минули тисячоліття, протягом яких відбувалася безперервна зміна дизайн-процесу, його збагачення новими інструментами та технологіями. Сучасні світові дизайнерські процеси мають дві основні та протилежні за своєю суттю тенденції розвитку: інтегративний рух до глобалізаційно-орієнтованого дизайну та, навпаки, диференційний рух до регіонально-національного орієнтованого дизайну. Глобалізаційні процеси сприяли створенню єдиних стандартів графічного дизайну, які передбачали однакові підходи до вирішення проблем комунікації, тотожні засоби та формальні прийоми проєктування, але за останні десятиліття простежується активний розвиток графічного дизайну з урахуванням особливостей національної культури. Таким чином, в останнє десятиліття загострилася проблема національного й інтернаціонального у графічному дизайні, що виявляється у суперечності між «звичкою» графічного дизайну підроблятися під загальноприйнятту серед лідерів моду і дотримуватися її, та тяжінням до національно зорієнтованого дизайну, спрямованого на врахування національної специфіки споживання, мораль і надбання національної культури. За таких умов з'ясування сутності поняття «сучасний графічний дизайн» є дуже важливим для розуміння тенденцій і перспектив його подальшого розвитку [2].

Сьогодні в графічному дизайні України виділяються два вектори розвитку, які умовно можна визначити як «глобалізаційний» та «національний». Слід вказати, що мова йде про мистецтво (в Україні, на жаль, ще багато в чому переважає «лагідно-узгоджувальний» варіант аматорського підходу, однак ці «хвороби росту» вважаємо тимчасовими). Розглядаючи

сучасний графічний дизайн у ракурсі національної орієнтованості, слід відзначити його активність у царині трьох досить своєрідних мистецьких шкіл, які ніколи не відрізнялися єдністю теоретичних, методичних і педагогічних принципів. Усе найцікавіше було пов'язане з особистістю того чи іншого педагога. У результаті дана галузь не має єдиної скоординованої системи освіти, проте відзначається динамічністю педагогічних експериментів у галузі проектування. Незважаючи на залучення західного досвіду й новітніх технологій, школи утримують традиційну національну орієнтацію [3].

Нині розвиток графічного дизайну в Україні протікає в складному процесі взаємодії та зіткненні різноманітних концепцій, економічних, організаційних і стилістичних форм як перенесених з Європи, так і своїх, що виникли на основі віками напрацьованих культурних звичаїв, естетичних ідей, художніх форм. Однак «сама національна форма, без урахування особливостей національного синтаксису комунікації, не творить національного стилю». Умовно визначаючи два напрямки розвитку графічного дизайну як «глобалізаційний» (реалізований більше дизайн-продукцією сучасних українських агенцій та студій) та «національний» (представлений проектами мистецьких шкіл), варто вказати на формування третього – «змішаного напрямку» (в галузі дизайн-освіти). За сприятливих умов з нього може прорости самостійна якість (модель/моделі) українського графічного дизайну. Так званий «змішаний напрямок» утворюється від переплетіння привнесених уніфікованих форм проектування, нових технологій і традиційного національного світосприйняття, в основі якого лежить розуміння доцільності як естетичної категорії та гармонійне поєднання функціонального й художнього [4].

Крім того, як демонструє історія українського мистецтва, починаючи від Київської Русі, українська нація завжди вміла переплавляти чужий досвід і на його основі створювати нову якість. Наприкінці потрібно додати, що класичне поняття «модель» передбачає певну сталість, яка на сьогодні в графічному дизайні навряд чи можлива, тому вона (модель) має набути нових, динамічних

якостей. Мистецтво графічного дизайну багато в чому – мистецтво одного дня, яке створює візуальний простір сучасної людини. І те, яким буде цей простір, уніфікованим чи особистісним, одноманітним чи своєрідним, хаосогенним чи упорядкованим, залежить від нашого ставлення до себе самих і до привнесеного ззовні. Отже, зняття напруженості між двома полюсами розвитку в глобалізаційному та національному варіанті і прийняття їх як рівноправних має визначити специфіку підходу до графічного дизайну як основного засобу візуальної комунікації сучасного суспільства. Процес глобалізації, на нашу думку, не може «розмити» глибинний пласт українського культурного етносу, який є фіксатором генетичної сталості. Як існують сили, «що зберігають», так завжди з'являються сили, «що змінюють».

Список використаної літератури

1. Глобалізаційний і національний вектори розвитку графічного дизайну України : веб-сайт. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/16835/10-Gladun.pdf> (дата відвідування 21. 05. 2023)
2. Розвиток сучасних тенденцій графічного дизайну : веб-сайт. URL: http://aphn-journal.in.ua/archive/44_2021/part_2/44-2_2021.pdf#page=9 (дата відвідування 21. 05. 2023)
3. Особливості розвитку українського графічного мистецтва на початку ХХ століття : веб-сайт. URL: http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/studvisnuk/stud_visn_14_35.pdf#page=130 (дата відвідування 21. 05. 2023)
4. Вплив розвитку графічних технік на мистецтво в Україні : веб-сайт. URL: <https://hst-journal.com/index.php/hst/article/view/304> (дата відвідування 21. 05. 2023)